

ATZERA BEGIRAKO ERAKUSKETA IRAUNKORRA 50 URTEKO MIKOLOGIA BARAKALDON

FUNDAZIOA ETA HASTAPENAK

1975a gertaera soziopolitiko zositako urtea izan zen, eta, agian, ezin izan zuten une hoberik aukeratu, etapa ilun baten amaiera eta berri baten hasiera baino, askatasun eta kulturarako joera handiagoa zuena, gaur egun heldua den proiektu baten lehen harria jartzeko.

Sortu zenetik lau hamarkada baino gehiago igaro diren arren, duela zenbait urte atzera egin beharko litzateke, Elkartearen ernamuin nagusia aurkitzeko, perretxikoak aztertzea eta "militantzia mikologikora" bideratutako taldeak sortzeko kezka sortu zen garaian. Urte haietan beste elkarte mikologiko batzuk sortu ziren gure geografiako hainbat lekutan, hala nola Aranzadi, Galdakao eta Basaurin, besteak beste. Garai hartan, euskal mikologia nabarmentzen hasi zen.

GIZARTE MIKOLOGIKOA, zer gara egiten duguna

Barakaldo Mikologia Elkartea Euskadin dagoen mikologia-sozietaterik zaharrenetakoa da. 1975. urtean sortu zenetik gaur arte, mikologiazale ugari izan ditu inguruan, naturarekiko maitasuna eta haren azterketa sustatuz.

Barakaldoko Mikologiaren Helburuak Natur Zientziak sustatzea da, batez ere Mikologia, zaletu guztiak kulturalki goratzea lortzeko. Mikologiaren eta Natur Zientzietako beste diziplina batzuen azterketa zientifikoa, natura hobeto ezagutzen lagunduko duten lan espezializatuak emateko. Ahal duen neurrian, ingurumenaren defentsaren aldeko borrokan konpromisoa hartzea, helburu horretara bideratutako jarduera apolitiko mota guztietan lagunduz. Horretarako, asko izan dira helburu horietarako abian jarri diren jarduerak eta ekimenak: Astelehen mikologikoak, Irteera mikologikoak, Mikologia hastapeneko ikastaroak eta tailerrak, Hitzaldiak eta hitzaldiak, beste erakusketa batzuetan parte hartzea, mikologiari buruzko panel didaktikoak, etab.

HAMABOSTALDI NATURALAK

1982tik 1988ra bitartean eta udaberrian Barakaldo Mikologikoa garai hartan Naturaren Hamabostaldiak deitzen genuena antolatu zen. Horietan, botanikarekin eta ekologiarekin lotutako Natur Zientzien hainbat alderdi erakusten genituen, hitzaldi-zikloak, erakusketak, landa-irteerak, zuhaitzak eta landareak identifikatzeko ikastaroak eta abar antolatuz. Botanikari eta ekologia orokorrari buruzko ezagutzak ere beharrezkoak zirela ulertzen genuen, perretxikoen mundua hobeto ulertzeko eta haien defentsara modu eraginkorragoan (eta afektiboagoan) hurbiltzeko.

ASTE MIKOLOGIKOAK

Mikologia-erakusketak, gehienetan Mikologiari buruzko hitzaldi-zikloekin batera. Urtean zehar egiten dugun erakusketarik garrantzitsuenak gure Aste Mikologikoaren ekitaldien barruan kokatzen dugu. Izan ere, 50. urteurreneko aurtengoa 49. edizioa da, eta 2020an bakarrik eten zen Covid pandemiaren ondorioz.

Erakusketa mikologikoen esparruan, eta baita noizean behin ere, txangoak eta mikologia-geralekuak antolatzen ditugu, espezie mikologikoak biltzeko balio izateaz gain, laguntasuna eta naturaren errespetua eta kontserbazioa sustatzen dituztenak. Perretxikoei eta haien biodibertsitateari buruzko panel didaktikoen bildumak ere egin ditugu azken urteotan.

MIKOGASTRONOMIA

Zalantzarik gabe, dastatu ahal izatea da zelaira perretxikoak biltzera ateratzen diren milaka zalaren arrazoietako bat.

Duela 50 urte zaila bazen mikologiako liburuak aurkitzea, zailagoa (ezinezkoa ez esatearren), perretxikoen gastronomiari eskainitako liburuak aurkitzea zen. Beraz, sukaldaritza tradizionalan, perretxikoen aukerak dozena erdi bat errezetara murrizten ziren.

Gainera, toxikotasun ezagatik ez ezik, usain, zapora, sendotasun eta abarrengatik egokitzen jo daitezkeen 50 espezie ingururen artean, beti modu berean kontsumitzea aspergarria zen.

Egoera horretan, gure Lehendakari Honorifico eta Barakaldoko Mikologia Elkartearen sortzaileak (José A. Muñoz Vivas) sukaldian perretxikoen erabileran aurrera egiteko beharra sentitu zuen. Bere zaletasunaren, irudimen gainekatuaren eta espezie jangarri bakoitzaren aprobetxamendurik onena bilatzera bideratutako metodologiaren ondorioz, garai hasberri haietako errezetarik gogoangarrienetako batzuk izan ziren (Angulas de Monte, Callos del bosque, Mayonesa de perretxiko).

AINTZATESPENAK ETA LORPENAK

Asko izan dira mikologiari egin diogun ekarpenengatik jasotako aintzatespenak, baina José Antonio Muñozek Mikogastronomian Estatuko toki askotan lortutakoak nabarmendu nahi ditugu, baina baita Italian eta Mexikon ere, bai perretxikoei eskainitako Jardunaldiak dituzten Jatetxeetan, bai Ostalaritza Eskoletan (Bilbo, Bartzelona, Perelada, Aragoi, Madril, Mexiko, etab.).

Ikerketaren arloan ere, Phillips konpainiak eta SER kateak antolatutako Holanda Sariko José Antonio Muñoz Sánchezek (1983) eta Carlos Aranda Jiménezek (1985) lortutako Nazioarteko Sariak nabarmendu nahi ditugu.

BARAKALDOKO INGURUNE NATURALAREN DEFENTSA

Gure udalerriko birika natural garrantzitsuena arriskuan jarri zuen Tellitu auzoan harrobi bat eraikitzeak ekimenak. Kaltetutako eremuak balio natural handia du giza jardueraren oso handiko eremu batean, eta hori Barakaldoko Udalera eraman dut, Barakaldoko Mikologia Elkartearekin eta Taldearekin lankidetzan. Esparta espeleologikoa, 80ko hamarkadaren hasieran Tellitu eta Peñas Blancas eremuei buruzko azterketa ekologiko bat egiteko, gure herriarentzat hain maitagarria den gune honetarako hain kaltegarria den jardueraren hori geldiarazteko.

BALIABIDE DIGITALAK

Zalantzarik gabe, edozein kultura-erakundek garatu behar ditu bitarteko digitalak. Orduz geroztik 2017ko irailean berritu eta eguneratu zen gure webgunea esponentziala izan da, eta 2025ean 120 herrialdetatik milioi erdi sarrera izatera iritsi gara, lortutako dimentsioaren ideia bat emanez. Gure orrian, 950 espezie desberdinen 1.000 fitxa inguru kontsulta daitezke. Gure herbarioa ere kontsulta daiteke, eta haren datu-jokoak GBIF.es datu-atarian daude.

Gainera, Facebook edo Instagram bezalako tresnak erabiltzen ditugu gure bazkide eta zaleekin, oro har, dugun komunikazioaren parte gisa.

SMB HERBARIOA

Lako herbarioan. Barakaldoko Mikologia Elkartea. Erakundearen herbarioan kontserbatutako ondoko guztiak; zehazki, 5750 espezie, Euskadin (batez ere Bizkaian eta Araban), Burgosen, Kantabrian eta inguruko probintzietan bildutakoak. Nabarmenezkoa da Fungi Europaei 2 (2005) izenarekin argitaratutako Boletus s.l. monografiarako aztertutako materialaren zati bat. Biltzaile nabarmenak: C. Aranda, J.A. Cadiñanos, J.A. Muñoz.

Herbario horren datuak GBIF.es (Global Biodiversity Information Facility) online datu-atarian kontsulta daitezke. Gainera, gure herbarioa NYBG Steere Herbariumen erregistratuta dago.

BELARRA

Belarra aldizkaria 1987ko apirilean sortu zen, eta etengabe hazi eta aldatu zen 17. zenbakira, paperean argitaratutako azken zenbakira, iritsi arte. Webgune berriarekin, berririo argitaratu dugu gure aldizkaria formatu digitalean. Zenbaki guztiak gure webgunean daude eskuragarri, argitalpenen arloan.

Argitaratutako zenbakietan ikus daitekeenez, gogo handiz eta baliabide gutxiarekin egindako aldizkari xume eta apala izatetik azken zenbakiraino, produktu landuagoa, kalitate handiagokoa eta gure inguruko Mikologia aldizkariaren artean erreferente izatea lortu zuena izan zen.

Bere gaiak gizartearen bizitzan nagusi izan den filosofiaren isla izan ziren, Mikologia lehenetsiz, baina Natur Zientzietako beste diziplina batzuk eta ingurumenaren defentsa ahaztu gabe. Belarrarekin, Barakaldoko Mikologia Elkartek askoz ere leku gehiagotan lortu zuen ezaguna izatea, eta bere

kolaboratzaileek eta lanek zabalkunde handia izan dute, Belarra unibertsitate eta ikerketa-zentro askotara iritsi baitzen, gure muge barruan zein kanpoan.

ARGITALPENAK

Barakaldoko Mikologia Elkarteko kideek beren aletxoak eman diote mikologiari, Mikogastronomia eta Zientzia alorretan.

- 1980 – MUÑOZ VIVAS, JA. Perretxikoen gastronomia. Bizkaiko Aurrezki Kutxa
1990 – MUÑOZ VIVAS, JA. Perretxikoen gastronomia berria. Bizkaiko Aurrezki Kutxa
1991 – MUÑOZ VIVAS, JA & MUÑOZ SANCHEZ, JA. Gure basoetako perretxiko jangarriak eta pozoitsuak. BBK
1993 – MUÑOZ VIVAS, JA. Basoko perretxikoak mahaira – Ed. TTARTALO
1996 – MUÑOZ SANCHEZ, JA. Iberiar Penintsulako Perretxikoen Gida – Arg. Everest
1998 – MUÑOZ VIVAS, JA. Perretxikoak Euskal Herrian zaletasuna eta kultura. Bizkaiko Foru Aldundia
2000 – MUÑOZ SANCHEZ, JA. Leccinum S.F. Gray generoa Espainiako iparraldean. Mykoflora liburu-denda
2001 – MUÑOZ VIVAS, JA. Perretxikoen sukaldaritza – Ed. TTARTALO
2003 - HAINBAT EGILE. Euskal Herriko makromizetoen katalogo kritikoa eta kartografia. Ginean9
2005 – MUÑOZ SANCHEZ, JA. Boletus s.l. Fungi Europaei, 2. bol. 951 or. Edizioni Candusso
2006 - MARQUES, G. & MUÑOZ SANCHEZ, JA. Révision des espèces européennes du genre Boletus Section Appendiculati. Hori da karaktere morphologiques et d 'analyse des polymorphismes des fragments de restriction (PCR-RFLP) delakoaren oinarria. Société Mycologique de Franceko bulletina. Paris.
2007 - TAYLOR, AFS; HILLS, AE; SIMONINI, G; MUÑOZ, JA. & EBERHARDT, U. Xerocomus silwoodiensis sp. nov. The British Mycological Society. Londres
2008 – MUÑOZ SANCHEZ, JA; Cadiñanos Aguirre, JA & Fidalgo, E. Iberiar Penintsulako Xerocomus Katalogo Korologikorako ekarpena. Bol. Soz. Micol. Madril 32. Madril
2009 – MUÑOZ SANCHEZ, JA. Berrikuspina Boletus S.L. Deskribatu by Bertault in their "Bolets du Maroc" Confédération Européenne de Mycologie Méditerranéenne. Lille